

Föreningsundersökningen: "Idrott 2004 i Västerbotten"

**Nuläge och framtidsperspektiv vad gäller
anläggningar, ledare, verksamhet och
ekonomi i länets 778 idrottsföreningar**

av Ivar Söderlind

Innehåll

1. INLEDNING	1
Bakgrund	1
Datainsamlingsmetod	1
Urval och bortfall	1
Bakgrundsvariabler	2
2. LEDARE OCH LEDARFÖRHÅLLANDE	4
Verksamma ledare totalt och fördelat på kön	4
Ideella ledare	5
Arvodering av ledare	5
Anställd personal	7
Behov av fler ledare?	8
Särskilda ledarproblem?	9
Behov av ledarutbildning?	10
Bedömning av ledarsituationen under en femårsperiod	11
3. FÖRENINGENS VERKSAMHET	12
Antalet betalande medlemmar i föreningen	12
Upplevda förändringar av medlemsantalet?	13
Idrotter som bedrivs i föreningen	14
Motionsverksamhet i föreningen	17
Bedriver föreningen även icke idrottslig verksamhet?	18
Policy för föreningens verksamhet	19
4. ANLÄGGNINGAR	20
Användning och behov av utomhus- och inomhusanläggningar?	20
Hur ägs och drivs anläggningarna?	23
Tillgång och behov av klubblokal och kansli	24
5. FÖRENINGENS EKONOMI	25
Inkomstposter i senaste bokslut	25
Omsättning i länets föreningar	26
Bedömning av den egna föreningens ekonomi	26
6. SAMMANFATTNING	28
Medlemmar	28
Ledare	28
Behov av ledarutbildning	28
Motionsverksamhet	29
Icke idrottslig verksamhet	29
Policy för föreningens verksamhet	29
Anläggningar	29
Ekonomi	29
Genomsnittsföreningen	30
Slutord	

1. INLEDNING

Bakgrund

Under 1993 startade Västerbottens Idrottsförbund (VIF) en projektgrupp för "Idrottpolitisk offensiv" (IPO-gruppen) inför valet 1994. Denna grupp ombildades efter valet 1994 till "Kommittén för Idrottspolitiskt Arbete" (KIA) med en mer långsiktig inriktning. Ett viktigt syfte har alltid varit att informera samhällets beslutsfattare om västerbottensidrottens omfattning och samhällsnytta för att skapa bättre förutsättningar för länets idrott.

För att få fram faktaunderlag som stöd för det idrottspolitiska arbetet har IPO-gruppen 1993 och KIA 2004 initierat omfattande enkätundersökningar i länets idrottsföreningar. År 1980 gjordes en liknade undersökning i 200 länsföreningar på initiativ av Västerbottens Idrottsförbund. Vid alla tre tillfällena ställdes frågor om nuläge och framtidsperspektiv vad gäller **anläggningar, ledare, verksamhet, ekonomi etc.** Ivar Söderlind har varit huvudansvarig för datainsamling och resultatsammanställning såväl 1980, 1993 som 2004.

Diskussioner och genomgångar av enkätfrågor, resultat etc. till undersökningen 2004 har löpande skett i "Kommittén för Idrottspolitiskt Arbete" (KIA) där Ingemar Ericson, Catarina Hanell, Mikaela Mikaelsson, Börje Sandgren, Sam Ersson, Lars Lilja, Lars-Olof Hansson och Rolf Karlsson har ingått under delar eller hela perioden 2004-2006. Rolf Karlsson, informationssekreterare vid Västerbottens Idrottsförbund i Umeå, skall ha ett särskilt omnämnande för en omfattande praktisk och administrativ insats. Bland annat har han lagt ned mycket tid på telefon- och brevpåminnelser till föreningarna att besvara föreningsenkäten. Det ledde till att bortfallet på enkäten endast blev 12.9 procent. Vidare har han i detalj korrekturläst preliminära utskrifter innan slutversionen fastställdes.

I denna rapport sammanfattas resultaten av Föreningsundersökningen 2004. **Där det är möjligt och relevant görs jämförelser med undersökningarna 1980 och 1993.** Denna undersökning är unik i sitt slag genom att vi kan göra jämförelser av idrottsföreningars situation över tid!

Datainsamlingsmetod

Postenkät med frågor med fasta svarsalternativ (kryssa-för-frågor) har använts i undersökningen. I slutet av formuläret kunde man ange synpunkter på det som tagits upp i frågeformuläret eller på frågor som inte behandlats men som man i föreningen tycker är viktiga.

Urval och bortfall

Tabell 1. Urval och bortfall .

	<u>Antal föreningar</u>
Alla	778
Urval	233
Bortfall	30 (12.9 %)
Svarande	203

Internbortfall på frågor om ekonomi:	20
Totalbortfall på frågor om ekonomi:	50 (21,5 %)

Urvalet till denna undersökning har genomförts på ett strikt statistiskt slumpmässigt sätt. Ett obundet slumpmässigt urval på 233 föreningar har tagits ur en lista med alla föreningar i Västerbotten som är anslutna till Riksidrottsförbundet (RF) vid årsskiftet 2003/2004, totalt 778 föreningar. Detta innebär att alla 778 föreningarna har lika stor chans att komma med i urvalet och att våra procentsiffror i urvalet kan generaliseras till samtliga föreningar.

Bortfallet är endast 30 föreningar (12.9 %). Vidare avviker svarandegruppen i mycket liten utsträckning från bortfallsgruppen vad gäller variablerna kommun, föreningsstorlek (antal medlemmar) och andel "lokstödsföreningar". Allt detta talar för att svaren på frågorna i stort kan sägas gälla för föreningarna i Västerbotten!

Internbortfallet, dvs. att man inte besvarat vissa delfrågor i formuläret, är mycket litet när det gäller flertalet frågor och har ingen betydelse för resultaten i stort. När det gäller frågorna om ekonomi är bortfallet 50 föreningar (21,5 %). Inte heller här har vi anledning misstänka att de procenttal som redovisas skulle ha förändrats på något markant sätt om bortfallspersonerna medverkat. Det finns ingenting som tyder på detta då även denna svarandegrupp i mycket liten utsträckning avviker från bortfallsgruppen med avseende på variablerna kommun, föreningsstorlek (antal medlemmar) och andel "lokstödsföreningar".

Bakgrundsvariabler

I tabell 1-7 redovisas ett antal bakgrundsvariabler som ger en övergripande bild av undersökningsgruppen. Där det är möjligt och relevant görs jämförelser mellan olika undergrupper i dessa bakgrundsvariabler med avseende på anläggningar, ledare, verksamhet och ekonomi. Detta sker successivt under rubriken "Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar".

Bakgrundsvariablerna visar sammanfattningsvis att 73 procent av föreningarna är verksamma i tätorter (mer än 500 invånare), 62 procent i kustlandet, 36 procent i Umeå och Skellefteå kommun, 59 procent i städer (Umeå, Skellefteå och Lycksele), 54 procent är ensektionsföreningar, i 19 procent av föreningarna är fotboll huvudidrott och i 9 procent av föreningarna är innebandy huvudidrott. Slutligen har 70 procent av föreningarna under 2004 sökt och fått kommunalt lokalt aktivitetsstöd (LOK-stöd). Detta stöd är avsett att stödja ungdomsverksamhet i föreningarna (i regel för ungdomar 7-20 år gamla) och kan sökas av idéella föreningar som är medlemmar i specialdistriktsförbund (SF) anslutet till Riksidrottsförbundet (RF). Bidrag utgår för sammankomster i föreningens regi (minst 60 minuter och högst 30 deltagare) .

Tabell 1. Verksam i tätort eller på landsbygden. Procentuell andel av föreningarna

Landsbygd (1-500 invånare)	27
Tätort (501 och fler inv)	73
Summa	100%
(n)	(202)

Tabell 2. Verksam i inlandet eller kustlandet? Procentuell andel av föreningarna

Inland	38
Kustland	62
Summa	100%
(n)	(202)

Tabell 3. Kommun där föreningen är verksam? Procentuell andel av föreningarna.

Umeå	31
Skellefteå	23
Lycksele	5
Övriga Kommuner	41
Summa	100%
(n)	(202)

Tabell 4. Verksam i stad eller "land". Procentuell andel av föreningarna.

Stad	59
Land	41
Summa	100%
(n)	(202)

Tabell 5. LOK-stödsförening? Procentuell andel av föreningarna.

LOK-stödsförening	70
Ej LOK-stödsförening	30
Summa	100%
(n)	(202)

Tabell 6. Ensektionsförening eller flersektionsförening? Procentuell andel av föreningarna.

Ensektionsförening	54
Flersektionsförening	46
Summa	100%
(n)	(202)

Tabell 7. Huvudidrotter i föreningen (med flest utövare). Procentuell andel av föreningarna.

Fotboll	19
Innebandy	9
Skidor	5
Sportskytte	5
Ishockey	3
(n)	(202)

2. LEDARE OCH LEDAREFÖRHÅLLANDEN

Som ledare räknas alla som regelbundet hjälper till med föreningens aktiviteter, t ex tränare, materialförvaltare, ungdomsledare, lagledare, styrelseledamöter, ledare som hjälper till med bingo, bingolotto etc. Även kanslipersonal, vaktmästare, anställda med lönebidrag etc. räknas som ledare.

Verksamma ledare totalt och fördelat på kön

Enligt föreningsenkäten 2004 har genomsnittsföreningen i Västerbotten 17 manliga och 10 kvinnliga ledare, **dvs 27 ledare i genomsnitt.**

Om vi räknar med totalt 780 föreningar skulle det innebära totalt ca 13 000 manliga och 8000 kvinnliga ledare i länets idrottsföreningar, **totalt 21.000 ledare**, dvs. ca 8 procent av länets befolkning.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Minst antal ledare i genomsnitt har ensektionsföreningar (6 män och 2 kvinnor) och föreningar på landsbygden (7 män och 4 kvinnor). Flest ledare i genomsnitt har föreningar med fotboll som huvudidrott (42 män och 15 kvinnor) samt föreningar i Umeå (29 män och 13 kvinnor). För övriga undergrupper av föreningar ligger antal ledare, och även ledarnas fördelning efter kön, nära länsgenomsnittet.

Som framgår av tabell 8 är 38 procent av ledarna kvinnor enligt föreningsenkäten 2004. Andelen kvinnliga idrottsledare i länet verkar ha ökat sedan 1980- och 1990-talet. Enligt undersökningen 1980 var 24 procent av ledarna kvinnor och motsvarande siffra 1993 var 30 procent.

Tabell 8. Könsfördelning bland idrottsledare i Västerbotten enligt undersökningarna 1980, 1993 och 2004 samt bland ideella idrottsledare i Sverige 2003

	<u>Andel kvinnliga ledare</u>
Västerbotten 1980	24%
Västerbotten 1993	30%
Västerbotten 2004	38%
Sverige 2003	30%

Vidare visar tabellen ovan att ungefär 30 procent av alla ideella idrottsledare i Sverige är kvinnor enligt Riksidrottsförbundets studie "Idrottens föreningar" år 2004. Detta skulle innebära att andelen kvinnliga ledare är betydligt högre i Västerbotten jämfört med rikssnittet. (andelen kvinnliga ledare i Västerbotten är 38 procent både bland ideella ledare och bland övriga ledare).

Ideella ledare

Enligt vår enkät arbetar drygt 93 procent av ledarna i Västerbottens idrottsföreningar idéellt. **Genomsnittsföreningen har ca 25 ideella ledare.** De genomför ett eller flera ledaruppdrag i styrelser på olika nivåer, som tränare, ungdomsledare, funktionärer, lagledare etc. utan att ha en krona i ersättning.

Tabell 9. Andelen ideella idrottsledare av samtliga idrottsledare i Västerbottens idrottsföreningar enligt undersökningarna 1993 och 2004. Procent. (Frågan ställdes inte 1980)

	<u>Andel ideella idrottsledare</u>
Västerbotten 1993	97%
Västerbotten 2004	93%

Jämfört med 1993 **verkar andelen ideella ledare i föreningarna ha sjunkit något från 97 procent 1993 till 93 procent 2004.** Men idrottsrörelsen i länet bygger alltså fortfarande till allra största delen på ideella insatser.

Siffran 93 procent innebär enligt en försiktig beräkning att det totalt finns 19 500 idéellt arbetande idrottsledare i Västerbotten. Gör man tankeexperimentet att idrottsledarna fick betalt motsvarande en fritidsledarlön skulle det enbart i Västerbotten **kosta samhället ca 450 miljoner kronor per år**. I hela Sverige är motsvarande siffra cirka 15 miljarder kronor (Idrotts-Sverige, en presentation av Riksidrottsförbundet, 2002). Enligt samma källa lägger de ideella idrottsledarna i Sverige varje år ned 140 miljoner timmar på sitt ledarskap. Om vi översätter denna siffra till Västerbotten skulle det innebära att Västerbottens idrottsledare lägger ned 470 000 timmar varje år.

Arvodering av ledare

Som framgått arbetar de allra flesta idrottsledare helt utan ersättningar. Många gånger innebär ett föreningsengagemang stora personliga uppoffringar i både tid och pengar. I de fåtal fall där arvodering förekommer sker denna ofta oregelbundet och till mycket begränsade grupper. Ersättningarnas storlek täcker många gånger inte de omkostnader de avser att täcka.

Tabell 10 på nästa sida visar att det i första hand är tränare/instruktörer som har någon form av arvodering. I totalt 10 procent av föreningarna är denna kategori av ledare arvoderad. Motsvarande andelar för ledare med styrelseuppdrag är 5 procent och för ledare som sköter anläggningar liksom administrativa ledare 3 procent.

Jämförelser mellan 2004, 1993 och 1980

Vi ser också att mindre andel av tränare/instruktörer i Västerbotten var arvoderade 2004 jämfört med 1980 och 1993 (10 procent 2004 jämfört med 19 procent 1993 och 20 procent 1980).. Vad gäller övriga ledarkategorier är det inga större förändringar över tid.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

I föreningar med fotboll som huvudidrott är ca 39 procent av tränarna arvoderade. I övriga ledarkategorier är det mycket ovanligt med arvodering.

Tabell 10. Andel av föreningarna där olika ledarkategorier har någon form av arvodering? Procent.
(Inom parantes motsvarande siffror 1993 med **röd text och 1980 med **blå** text. Vissa frågor ställdes inte 1980 och 1993).**

	Ja	Ibland	Nej
Tränare, instruktörer	10 (19, 20)	12 (10, 14)	78 (72, 66)
Ledare som har styrelseuppdrag	5 (2)	5 (1)	90 (97)
Ledare som sköter anläggningar	3 (0)	4 (1)	93 (99)
Ledare som sköter administration	3 (2, 9)	4 (1, 4)	93 (97, 88)
Materialförvaltare	2 (1, 7)	5 (2, 9)	93 (97, 84)
Tävlingsfunktionärer	2 (2)	7 (4)	91 (95)
Lagledare	1 (1)	6 (3)	93 (96)
Ledare som regelbundet hjälper till med bingo, lotterier etc	1 (1, 7)	6 (1, 4)	93 (98, 89)
Valberedning	1 (0)	1 (0)	96 (100)
Andra typer av ledare (domare etc.)	3	4	93

Anställd personal

Tabell 11. Andel av idrottsföreningarna som har anställd personal (regelbundet avlönade) samt andel som har anställda med lönebidrag i Västerbottens 2004 och i Sveriges idrottsföreningar 2003. Procent av idrottsföreningarna. (Frågan ställdes inte 1980 och 1993)

	Anställd personal	Anställda med lönebidrag
Västerbotten 2004	24%	21%
Sverige 2003	27%	11%

Enligt Riksidrottsförbundets studie 2003, och som framgår av tabell 11, har 27 procent av föreningarna i Sverige anställd personal och 11 procent anställda med lönebidrag. I Västerbotten 2004 har 24 procent av föreningarna anställd personal och 21 procent anställda med lönebidrag. Västerbottens föreningar ligger alltså betydligt högre än rikssnittet när det gäller anställda med lönebidrag och något lägre när det gäller anställd personal i övrigt. Som mest har en förening 116 anställda och en annan förening 12 anställda med lönebidrag.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Högst andel anställd personal har föreningar i Umeå och föreningar med fotboll som huvudidrott. Detta gäller framför allt avlönad kanslipersonal och avlönade tränare men även anställda med lönebidrag. Minst andel anställda (inklusive anställda med lönebidrag) har föreningar på landsbygden, ensektionsföreningar, icke LOK-stödsföreningar och föreningar med innebandy som huvudidrott. I övrigt verkar det inte vara några nämnvärda skillnader mellan olika undergrupper.

Tabell 12. Anställd personal (regelbundet avlönade) bland idrottsledare i Västerbottens idrottsföreningar 2004 fördelade på olika kategorier i procent av alla anställda. Procent av alla anställda. (Frågan ställdes inte 1980 och 1993)

	<u>Procent av alla anställda</u>
Avlönad kanslipersonal	27%
Avlönade tränare	27%
Avlönade vaktmästare	12%
Övriga avlönade ledare	34%

Som framgår av tabell 12 är de vanligaste kategorierna av anställd personal tränare och kanslipersonal. Dessa båda kategorier utgör 27 procent vardera av all anställd personal. Motsvarande andel för vaktmästare ”på tredje plats” är 12 procent.

Behov av fler ledare?

Tabell 13. Har föreningen tillräckligt många ledare för att sköta verksamheten idag? Procentuell andel av föreningarna. (Inom parantes motsvarande siffror 1993 med **röd text och 1980 med **blå** text)**

Ja	33	(40, 23)
Nej	67	(60, 77)
(n)	(202)	

Tabell 13 visar att två tredjedelar av föreningarna (67 procent) har otillräckligt med ledare för att sköta verksamheten.

Jämförelser mellan 2004, 1993 och 1980

Tabell 13 ovan visar också att ledarbehovet totalt sett var något större 2004 jämfört med 1993, men allra störst var ledarbehovet 1980 (svaret nej på frågan om man har tillräckligt många ledare).

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Tabell 14. Föreningen skulle behöva förstärkning på följande befattningar. Procentuell andel av föreningarna. (Inom parantes motsvarande siffror 1993 med **röd text och 1980 med **blå** text. Vissa frågor ställdes inte 1980 och 1993)**

Tränare, instruktörer	62	(32, 53)
Tävlingsfunktionärer	40	(1)
Ledare som regelbundet hjälper till med lotterier, bingo,bingolotto etc	40	
Ledare som har styrelseuppdrag	39	(2)
Ledare som sköter administration	31	(8, 26)
Ledare som sköter anläggningar	29	(1)
Lagledare	25	(4)
Valberedning	22	(6)
Annan ledare	6	

Som framgår av tabell 14 ovan är det framför allt på tränarsidan som föreningarna behöver förstärkning (62 procent 2004 jämfört med 32 procent 1993 och 53 procent 2004).

Jämförelser mellan 2004, 1993 och 1980

Tabell 14 visar också att ledarbehovet ökat mycket kraftigt mellan 1993 och 2004 och det gäller alla typer av ledare men framför allt behovet av tävlingsfunktionärer och ledare som har styrelseuppdrag.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Förstärkning på ledarsidan behöver främst föreningar med fotboll som huvudidrott och det gäller såväl, tränare, ledare som sköter administration, ledare som sköter anläggningar och generellt sett kvinnliga ledare. Vi noterar att behovet av ledarförstärkning i Umeåföreningar ligger under genomsnittet för länet medan behovet i Skellefteåföreningar ligger nära läns genomsnittet. I övrigt framgår inga större skillnader mellan olika undergrupper av föreningar.

Särskilda ledarproblem?

Tabell 15. Särskilda ledarproblem i föreningen. Procentuell andel av föreningarna. (Frågan ställdes inte 1980 och 1993)

Ja, vi har ledarproblem	53%
Nej, vi har inga större ledarproblem	47%

Tabell 16. Vi har följande ledarproblem. Procentuell andel i föreningarna. (Frågan ställdes inte 1980 och 1993)

Dåligt intresse att bli ledare	57%
För få ungdomsledare	55%
För få ledare	54%
För få kvinnliga ledare	48%
Bristfälligt utbildade ledare	40%
Annat	17%

Tabell 15 visar att drygt hälften (53 procent) av länets föreningar har någon typ av ledarproblem. Av tabell 16 framgår att i topp ligger ”dåligt intresse att bli ledare”, ”för få ungdomsledare ” och ”för få ledare” överhuvudtaget.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Det finns inga större skillnader mellan olika undergrupper av föreningar när det gäller dessa frågor.

Behov av ledarutbildning

Tabell 17. Föreningens behov av ökad ledarutbildning? Procentuell andel av föreningarna. (Inom parentes motsvarande siffror 1993 med **röd text och 1980 med **blå** text)**

	2004	1993	1980
Nej	30	(41)	(86)
Ja	70	(59)	(14)
(n)	(202)		

Tabell 17 visar att behovet av ledarutbildning är mycket stort. I 70 procent av föreningarna upplever man ett ökat utbildningsbehov.

Jämförelser mellan 2004, 1993 och 1980

Tabell 17 visar också att behovet av ledarutbildning ökat mycket kraftigt. I föreningsundersökningen 1980 hade 14 procent av föreningarna ett sådant behov jämfört med 59 procent 1993 och 70 procent 2004. Det gäller alla typer av ledare men som tabell 18 visar är det framför allt utbildning av tränare/instruktörer (60 procent) och ungdomsledare (53 procent) som behovet är stort.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Fotbollsöreningar har i större utsträckning än övriga föreningar (59 procent) behov av ökad ledarutbildning (gäller alla typer av ledare). I övrigt framgår inga nämnvärda skillnader mellan olika undergrupper.

Tabell 18. Inom vilket/vilka områden har föreningarna i Västerbotten behov av ökad ledarutbildning 2004 och 1993? Procentuell andel av föreningarna. (Frågan ställdes inte 1980)

	2004	1993
tränare, instruktörer	60	39
ungdomsledare	53	11
lagledare	28	9
ledare som har styrelseuppdrag	37	7
tävlingsfunktionärer	37	6
ledare som sköter administration	34	6
ledare som sköter lotteri/bingo	25	5
materialförvaltare	13	4
ledare som sköter anläggningar	19	4
(n)	(201)	

Bedömning av ledarsituationen under en femårsperiod

Tabell 19. Hur har det under den senaste femårsperioden varit att få ledare på olika poster inom föreningen och hur bedömer man föreningens möjligheter att under den kommande femårsperioden få ledare på olika poster? Procentuell andel av föreningarna. Inom parantes motsvarande siffror 1993 med **röd text och 1980 med **blå** text.**

	Senaste fem åren	Kommande fem åren
Lätt	11 (11, 3)	8 (6, 2)
Ganska lätt	27 (40, 44)	22 (39, 32)
Ganska svårt	41 (39, 43)	50 (47, 53)
Svårt	22 (10, 10)	21 (8, 13)
(n)	(200)	(200)

Enligt föreningsundersökningen 2004 upplever man i 63 procent av föreningarna att det har varit svårt eller ganska svårt att få ledare till olika poster i föreningen under den senaste fem åren. Ännu större andel (71 procent) anser att det blir svårt under den kommande femårsperioden (se tabell 19).

Jämförelser mellan 2004, 1993 och 1980

De upplevda rekryteringsproblemen har som framgått ökat över tid. År 2004 ansåg 63 procent att det varit svårt att rekrytera ledare under senaste femårsperioden vilket kan jämföras med 49 procent 1993 och 53 procent 1980. Motsvarande andelar för kommande femårsperiod var 71 procent 2004, 55 procent 1993 och 66 procent 1980.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Framför allt i föreningar med fotboll som huvudidrott har rekryteringsproblemen upplevts som svåra.

3. FÖRENINGENS VERKSAMHET

Antalet betalande medlemmar i föreningen

Enligt föreningsenkäten 2004 har genomsnittsföreningen i Västerbotten 143 kvinnliga och 214 manliga betalande medlemmar, dvs. 357 medlemmar i snitt. Ca 40 procent av medlemmarna är således kvinnor, vilket jämföras med 31 procent 1993 och 30 procent kvinnor 1980 (se tabell 22).

Högt räknat är man medlem i mellan två och tre idrottsföreningar, vilket enligt en mycket försiktig uppskattning skulle innebära att det är minst 112 000 personer i Västerbotten (ca 45 000 kvinnor) som är medlemmar i minst en idrottsförening.

Är denna skattning riktig skulle det innebära att ca 44 procent av länets befolkning är medlemmar i minst en idrottsförening, vilket är ungefär samma andel som 1993. Motsvarande andel i hela riket skulle enligt vår tolkning av statistik från Riksidrottsförbundet 2005 vara ca 37 procent.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Flest betalande manliga och kvinnliga medlemmar i genomsnitt har föreningar i Umeå (602 manliga och 242 kvinnliga medlemmar), föreningar med fotboll som huvudidrott (554 manliga och 205 kvinnliga medlemmar) samt föreningar i tätort (434 manliga och 171 kvinnliga medlemmar). Minsta antalet medlemmar i genomsnitt finns i föreningar på landsbygden (163 manliga och 73 kvinnliga) och i ensektionsföreningar (233 manliga och 91 kvinnliga medlemmar).

Tabell 20. Genomsnittligt antal betalande medlemmar och aktiva medlemmar i Västerbottens föreningar enligt undersökningarna 1980, 1993 och 2004 samt bland föreningar i Sverige 2003 (aktiva medlemmar deltar i motions- eller tävlingsverksamhet)

	Betalande medlemmar
Västerbotten 1980	200
Västerbotten 1993	264
Västerbotten 2004	357
Sverige 2003	271

Jämförelser mellan 2004, 1993 och 1980

Av tabell 20 ser vi att antalet betalande medlemmar i länets föreningar verkar ha ökat från 1980-talet och framåt. I föreningsundersökningen 2004 hade "genomsnittsföreningen" 357 betalande medlemmar jämfört med 264 medlemmar 1993 och 200 medlemmar 1980.

Dessa siffror kan jämföras med Riksidrottsförbundets studie "Idrottens föreningar" som visar att genomsnittsföreningen i Sverige år 2003 hade 271 medlemmar. Det verkar alltså som om Västerbottens idrottsföreningar i genomsnitt har fler medlemmar än Sverige i stort.

Tabell 21. Könsfördelning bland betalande medlemmar i Västerbottens föreningar enligt undersökningarna 1980, 1993 och 2004 samt bland föreningar i Sverige 2003

	<u>Andel kvinnliga medlemmar</u>
Västerbotten 1980	30%
Västerbotten 1993	31%
Västerbotten 2004	40%
Sverige 2003	40%

Som framgick i inledningen till detta kapitel har andelen kvinnliga medlemmar i länets idrottsföreningar ökat från 30 procent 1980 till, 31 procent 1993 till 40 procent 2004. RF-undersökningen visar att andelen kvinnor i Sveriges idrottsföreningar 2003 är på samma nivå som i Västerbotten dvs. 40 procent.

Upplevda förändringar av medlemsantalet?

Tabell 22. Hur har antalet kvinnliga medlemmar i föreningen förändrats under senaste femårsperioden och hur tror man att antalet kvinnliga medlemmar i föreningen kommer att förändras under den närmaste femårsperioden? Procentuell andel av föreningarna. (Inom parantes motsvarande siffror 1993 med **röd text och 1980 med **blå** text.)**

	Senaste femårsperioden		Kommande femårsperiod	
Ja, mycket starkt	11	(14, 28)	6	(9, 11)
Ja, men inte mycket	30	(30, 46)	38	(38, 61)
Oförändrat	47	(47, 21)	52	(49, 23)
Ja, liten minskning	10	(6, 4)	4	(3, 2)
Ja, stor minskning	2	(3, 1)	1	(1, 3)
(n)	(202)		(202)	

Enligt föreningsundersökningen 2004 har antalet kvinnliga medlemmar ökat i 41 procent och minskat i 12 procent av föreningarna. Under kommande femårsperiod bedömer 44 procent att det blir en ökning av antalet kvinnliga medlemmar. I ytterst få föreningar (5 %) tror man på en minskning och så var det även 1980 och 1993.

Jämförelser mellan 2004, 1993 och 1980

Mellan 1993 och 2004 är förändringarna marginella. Enligt föreningsundersökningen 1980 trodde man då på en betydligt större ökning av antalet kvinnliga medlemmar än man gjorde 1993 och 2004.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

På denna fråga framgår inga nämnvärda skillnader mellan olika undergrupper.

Tabell 23. Hur har antalet manliga medlemmar i föreningen förändrats under senaste femårsperioden och hur tror man att antalet manliga medlemmar i föreningen kommer att förändras under den närmaste femårsperioden? Procentuell andel av föreningarna. (Inom parantes motsvarande siffror 1993 med **röd text och 1980 med **blå** text.)**

	Senaste femårsperioden	Kommande femårsperiod
Ja, mycket starkt	8 (11, 35)	4 (8, 11)
Ja, men inte mycket	36 (29, 40)	37 (40, 67)
Oförändrat	42 (50, 18)	49 (48, 19)
Ja, liten minskning	11 (7, 6)	10 (4, 3)
Ja, stor minskning	3 (3, 0)	1 (0, 1)
(n)	(202)	(202)

Andelen manliga medlemmar har enligt föreningsundersökningen 2004 ökat med 44 procent under senaste femårsperioden dvs. i ungefär samma omfattning som antalet kvinnliga medlemmar! I 41 procent av föreningarna tror man på en ökning under kommande femårsperiod vilket också överensstämmer väl med motsvarande siffror för kvinnliga medlemmar.

Jämförelser mellan 2004, 1993 och 1980

Precis som för kvinnliga medlemmar är förändringarna mellan 1993 och 2004 små. Däremot är förändringarna stora jämfört med 1980 då man trodde på en betydligt större ökning av antalet manliga medlemmar.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

På denna fråga framgår inga nämnvärda skillnader mellan olika undergrupper.

Idrotter som bedrivs i föreningen

Tabell 24. Hur många idrotter bedrivs i Västerbottens föreningar enligt undersökningarna 2004 och 1993 samt bland föreningar i Sverige 2003? Procentuell andel av föreningarna. Frågan ställdes inte 1980.

	2004	1993	Sverige 2003
En	54	52	85
Två	11	12	12
Tre	11	9	3-
Fyra	7	9	
Fem och fler	17	18	
(n)	(202)		

En majoritet av föreningarna 2004 är ensektionsföreningar (54 %) I genomsnitt bedriver länets idrottsföreningar **2.7 idrotter**. Som mest har en förening uppgett 11 idrotter.

Jämförelser mellan 2004, 1993 och Sverige 2003

Förändringarna mellan 1993 och 2004 är små vad avser antalet idrotter som bedrivs i föreningarna. Som mest uppgav 1993 en förening 21 idrotter. Däremot är det betydligt vanligare med ensektionsföreningar i Sverige 2003 jämfört med Västerbotten 1993 och 2004. I Sverige är 85 procent av föreningarna ensektionsföreningar jämfört med 54 procent i länet 2004 och 52 procent 1993.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Föreningar som bedriver många idrotter är i första hand föreningar med fotboll som huvudidrott (4.7 idrotter i genomsnitt), föreningar med innebandy som huvudidrott (4.2), föreningar på landsbygden (3.2) och föreningar i Umeå (3.0).

Tabell 25. Vilka är de vanligaste idrotterna i länets föreningar 2004? Procentuell andel av föreningarna. (Lägre andel än 3 procent redovisas inte). Frågan ställdes inte 1980 och 1993.

Innebandy	28
Fotboll	27
Skidor	26
Friidrott	15
Gymnastik	14
Ishockey	14
Bordtennis	12
Badminton	9
Bowling	7
Orientering	6
Sportskytte	6
Basket	5
Korpen	5
Simning	5
Styrkelyft	5
Boule	4
Budo	4
Cykel	4
Volleyboll	4
Boxning	3
Danssport	3
Handboll	3
Handikappidrott	3
Ridsport	3
Tennis	3

Tabell 25 visar att 28 procent av länets idrottsföreningar har innebandy på programmet. Motsvarande andelar för fotboll är 27 procent och för skidor 26 procent .

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

På denna fråga framgår inga nämnvärda skillnader mellan olika undergrupper.

Tabell 26. Vilken idrott i föreningen har flest utövare 2004? Procentuell andel av föreningarna där man angett följande idrotter. (Lägre andel än 2 procent redovisas inte). Frågan ställdes inte 1980 och 1993.

Fotboll	19
Innebandy	9
Friidrott	6
Skidor	5
Sportskytte	5
Bowling	4
Gymnastik	4
Budo	3
Ridsport	3
Simning	3
Flygsport	2
Orientering	2

I Västerbotten har 19 procent av föreningarna flest utövare i fotboll medan 9 procent av föreningarna har flest utövare i innebandy och 6 procent i friidrott.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

På denna fråga framgår inga nämnvärda skillnader mellan olika undergrupper.

Tabell 27. Hur har antalet idrotter i Din förening förändrats under senaste femårsperioden och hur tror man att antalet idrotter kommer att förändras under den kommande femårsperioden? (Inom parantes motsvarande siffror 1993 med **röd text och 1980 med **blå** text.)**

	<u>Senaste femårsperioden</u>		<u>Kommande femårsperiod</u>	
Ökning	13	(20, 36)	8	(17, 23)
Minskning	13	(8, 9)	11	(5, 3)
Oförändrat	74	(73, 54)	81	(78, 74)
(n)	(202)		(202)	

I de flesta föreningarna (74 procent) har antalet idrotter varit oförändrat de senaste fem åren. De förändringar som anges rör för det mesta någon enstaka idrott som har tillkommit eller försvunnit!

Observera att endast 8 procent av föreningarna tror på en ökning av antalet idrotter de kommande fem åren och att de flesta (81 procent) tror på ett oförändrat antal!

Jämförelser mellan 2004, 1993 och 1980

Förändringarna mellan 1993 och 1980 är marginella! Däremot är det mindre vanligt 2004 än tidigare år att man tror på en ökning av antalet idrotter.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

På denna fråga framgår inga större skillnader mellan olika undergrupper.

Motionsverksamhet i föreningen

Med motionsverksamhet avses att aktiviteterna är utan tävlings- eller matchinriktning och saknar jämförande inslag med tidtagning och mätresultat. Motion är t ex cykla, terrängpromenader, motionsbingo, simma, gymnastisera med mera.

Tabell 28. Har det under senaste verksamhetsåret bedrivits motionsverksamhet inom länets föreningar 2004, 1993 och 1980? Procentuell andel av föreningarna.

	2004	1993	1980
Ja, i stor utsträckning	27	40	29
Ja, i liten utsträckning	34	36	47
Nej, inte alls	39	24	24
(n)	(202)		

I 61 procent av föreningarna har det under senaste verksamhetsåret bedrivits motionsverksamhet. I 27 procent av föreningarna bedrivs motionsverksamhet i stor utsträckning.

Jämförelser mellan 2004, 1993 och 1980

Enligt våra föreningsenkäter är det färre föreningar 2004 än 1993 och 1980 som bedriver motionsverksamhet. Förändringarna mellan 1993 och 1980 är små!

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Motionsverksamhet är minst vanlig i ensektionsföreningar (50 procent bedriver inte alls motionsverksamhet) och är mest förekommande i landsbygdsföreningar (71 procent bedriver motionsverksamhet varav 27 procent i stor utsträckning). I övrigt framgår inga större skillnader mellan olika undergrupper av föreningar..

Tabell 29. Inom vilka idrotter/sektioner i föreningen har motionsverksamhet bedrivits under senaste verksamhetsåret. Procentuell andel av föreningarna 2004 och 1993. Frågan ställdes inte 1980 och 1993.

	2004
Skidor	22
Innebandy	19
Fotboll	17
Gymnastik	16
Friidrott (jogging)	10
Bordtennis	7
Simning	7
Ishockey	7
Badminton	5
Golf	5
Cykel	5
Tennis	5
(n)	(202)

Enligt vår föreningsenkät är de vanligaste motionsidrotterna skidor (bedrivs i 22 procent av föreningarna), innebandy (19 procent), fotboll (17 procent) och gymnastik 16 procent).

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Såväl skidor, innebandy, fotboll, gymnastik och friidrott (jogging) som motionsidrotter är vanligare i landsbygdsföreningar än tätortsföreningar.

Bedriver föreningen även icke idrottslig verksamhet?

Tabell 30 och 31 på nästa sida visar att det i hälften av föreningarna (50 procent) också bedrivs verksamheter som inte direkt har att göra med idrottslig verksamhet. Vanligast är att man har fester, studiecirklar och utflykter för föreningens medlemmar.

Jämförelser mellan 2004 och 1993

Det verkar ha blivit betydligt vanligare att föreningarna också icke bedriver idrottslig verksamhet; 1993 var det 34 procent av föreningarna som bedrev sådan verksamhet jämfört med 50 procent 2004. Som tabell 32 visar är det främst fester, studiecirklar och utflykter som blivit mycket vanligare 2004 jämfört med 1993.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

På denna fråga framgår inga nämnvärda skillnader mellan olika undergrupper. Detta gäller även skillnader mellan tätort och landsbygd.

Tabell 30. Bedriver föreningen verksamheter som inte är direkt hänförliga till den idrottsliga verksamheten, men som fyller ett stort socialt behov? Procentuell andel av föreningarna 2004 och 1993. Frågan ställdes inte 1980.

	2004	1993
Nej	50	66
Ja	50	34
(n)	(202)	

Tabell 31. Föreningen bedriver följande icke idrottsliga verksamheter. Procentuell andel av samtliga föreningar 2004 och 1993. Frågan ställdes inte 1980.

	2004	1993
Fester	30	7
Studiecirkclar	22	1
Utflykter	21	1
Bingo/motionsbingo	13	3
Marknader (t ex julmarknad)	11	2
Fritidgårdsverksamhet	6	9
Antidrogprojekt	5	0
Teater/revy	4	3
(n)	(202)	

Policy för föreningens verksamhet

Som tabell 32 visar är det i 39 procent av föreningarna som man upprättat en policy för ungdomsidrott, 35 procent har en policy för barnidrott och 30 har en alkoholpolicy.

Tabell 32. Har föreningen upprättat någon policy (några riktlinjer) för följande verksamheter? Procentuell andel av föreningarna 2004. Frågan ställdes inte 1993 och 1980.

Ungdomsidrott*	39
Barnidrott**	35
Alkohol	30
Tobak	24
Jämlikhet	20
Trafiksäkerhet	19
(n)	(202)

* Med ungdomsidrott avser vi i allmänhet idrott för tonåringar upp till och med 20 år

** Med barnidrott avser vi i allmänhet idrott till och med 12 års ålder

4. ANLÄGGNINGAR

Användning och behov av utomhus- och inomhusanläggningar?

Tabell 33. Använder föreningen utomhus- respektive inomhusanläggningar? Procentuell andel av föreningarna. (Inom parantes motsvarande siffror 1993 med **röd text och 1980 med **blå** text)**

	Utomhus	Inomhus
Nej	35 (28 , 17)	16 (12)
Ja	65 (72 , 83)	84 (88)
Summa	100	100
(n)	(202)	(201)

Tabell 33 visar att 65 procent av länets föreningar under 2004 har utnyttjat utomhusanläggningar och hela 84 procent har utnyttjat inomhusanläggningar.

Jämförelser mellan 2004, 1993 och 1980

Siffrorna inom parantes i tabell 33 antyder att jämfört med 2004 använde en något större andel av föreningarna utomhusanläggningar 1993 (72 procent) och 1980 (83 procent)! Vad gäller **inomhusanläggningar** är förändringarna marginella jämfört med 1993. Frågan om inomhusanläggningar ställdes inte 1980.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

I föreningar med fotboll som huvudidrott använder man oftare än i andra föreningar både utomhus- och inomhusanläggningar. Ca 97 procent av fotbollsföreningarna använder båda anläggningstyperna. Föreningar på landsbygden (med mindre än 500 invånare) använder också något oftare utomhusanläggningar jämfört med föreningar i tätort. I övrigt kan inga nämnvärda skillnader konstateras mellan olika undergrupper av föreningar.

Tabell 34. Vilka utomhusanläggningar inom kommunen använder föreningen idag och i första hand vilken typ av utomhusanläggningar har föreningen ytterligare behov av? Procentuell andel av föreningarna. (Inom parantes motsvarande siffror 1993 med **röd text och 1980 med **blå** text)**

	Använder idag	Ytterligare behov
Utomhusplan, gräs	31 (35)	14 (18 , 37)
Utomhusplan, grus	30 (23)	3 (--)
Elljusspår	28 (21)	1 (4 , 9)
Isbanor	25 (19)	4 (4 , 10)
Läktare	13 (--)	3 (--)
Slalombackar	9 (8)	2 (2 , 4)
Skjutbanor	9 (3)	1 (2 , 0)
Tennisbanor	8 (7)	1 (2 , 0)
Ridbanor	5 (7)	2 (4 , 0)
Utomhusbassänger	4 (1)	1 (2 , 0)
Motorbanor	4 (2)	1 (--)
Golfbanor	3 (3)	1 (--)
(n)	(202)	(202)

Av tabell 34 ser vi att 31 procent av föreningarna använder utomhusplaner med gräsunderlag

tätt följt av utomhusplaner på grus, elljusspår och isbanor. Här bör påpekas att vi inte frågat om föreningen använder utomhusplaner med konstgräs.

Vanligast är att föreningarna har ytterligare behov av utomhusplaner med gräsunderlag (14 procent av föreningarna) medan ytterligare behov av andra anläggningstyper är blygsamt.

Jämförelser mellan 2004, 1993 och 1980

Som siffrorna inom parentes visar använde föreningarna något oftare gräsumtomhusplaner, isbanor och läktare 2004 jämfört med 1993 och mindre ofta gräsumtomhusplaner. Skillnaderna är dock små. Frågan ställdes inte 1980.

Vidare verkar behovet av gräsumtomhusplaner 2004 och 1993 ha minskat kraftigt jämfört med 1980. Då var det 37 procent av föreningarna som hade ytterligare behov av denna anläggningstyp jämfört med 18 procent 1993 och 14 procent 2004! Behovet av övriga anläggningstyper har inte förändrats på något avgörande sätt mellan 1993 och 2004 medan behovet av ytterligare elljusspår och isbanor klart minskade från 1980 till 1993.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Det är klart vanligast att man använder gräsumtomhusplaner i föreningar med fotboll som huvudidrott och i föreningar belägna i tätorter. Behovet av ytterligare gräsumtomhusplaner är också störst i dessa båda undergrupper. I övrigt kan inga nämnvärda skillnader konstateras mellan olika undergrupper av föreningar.

Tabell 35. Vilka inomhusanläggningar inom kommunen använder föreningen idag och i första hand vilken typ av inomhusanläggningar har föreningen ytterligare behov av? Procentuell andel av föreningarna. (Inom parentes motsvarande siffror 1993 med **röd text och 1980 med **blå text**)**

	<u>Använder idag</u>		<u>Ytterligare behov</u>	
Gymnastiksalar min 16 x 22	44	(51)	6	(11, 16)
Bollhallar 40x20	27	(42)	19	(40, 41)
Styrketräningslokaler	19	(3)	3	(0, 0)
Simhall	12	(14)	2	(4, 4)
Ishall	10	(11)	2	(3, 7)
Friidrottshall	9	(0)	3	(0, 0)
Fotbollshall	8	(0)	3	(0, 0)
Bowlinghall	6	(4)	3	(0, 2)
Skjutbana	7	(3)	3	(0, 0)
Ridhus	4	(3)	1	(5, 2)
(n)	(201)		(201)	

I tabell 35 ser vi att den överlägset vanligaste anläggningstypen inomhus är gymnastiksalar som 44 procent av föreningarna utnyttjat och sedan följer bollhallar med 27 procent.

Framför allt har föreningarna ytterligare behov av bollhallar (19 procent av föreningarna) medan 6 procent har behov av ytterligare gymnastikhallar.

Jämförelser mellan 2004, 1993 och 1980

Av siffrorna inom parentes framgår att en minskad andel av föreningarna använder bollhallar 2004 jämfört med 1993, 27 procent jämfört med 42 procent. Samma sak gäller för gymnastiksalar men där är minskningen betydligt mindre (44 procent 2004 och 51 procent 1993).

Behovet av ytterligare bollhallar har minskat kraftigt, från ca 40 procent både 1980 och 1993 till 19 procent 2004. Behovet av övriga inomhusanläggningar har över tid inte förändrats i någon nämnvärd grad.

Tabell 36. Hur motsvarar tillgången på utomhus- respektive inomhusanläggningar föreningens behov? Procentuell andel av föreningarna. (Inom parentes motsvarande siffror 1993 med **röd text. Frågan ställdes inte 1980)**

	<u>Utomhus</u>	<u>Inomhus</u>
Tillräckligt	39 (34)	38 (26)
"Det går"	17 (19)	25 (28)
Otillräckligt	16 (22)	26 (40)
Inget behov	28 (25)	11 (6)
Summa	100	100
(n)	(202)	(202)

Tabell 36 visar att behovet av ytterligare inomhusanläggningar är större än behovet av ytterligare utomhusanläggningar. I 16 procent av föreningarna har man otillräckligt med anläggningar utomhus medan motsvarande siffra inomhus är 26 procent.

Jämförelser mellan 2004 och 1993

Behovet av anläggningar har totalt sett minskat från 1993 till 2004. Framför allt gäller det inomhusanläggningar där 40 procent 1993 jämfört med 26 procent 2004 svarat "otillräckligt".

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Otillräckligt med inomhusanläggningar har framför allt föreningar i Umeå (41 procent), föreningar i Skellefteå (37 procent), föreningar med fotboll som huvudidrott (42 procent) och föreningar med innebandy som huvudidrott (42 procent). Som tidigare framgått är det främst fler bollhallar som efterfrågas. Vi noterar också att föreningar på landsbygden (med mindre än 500 invånare) betydligt oftare än övriga föreningar anser sig ha tillräckligt med utomhusanläggningar. I övrigt kan inga nämnvärda skillnader konstateras mellan olika undergrupper av föreningar vad gäller tillgången på utomhus- och inomhusanläggningar.

Hur ägs och drivs anläggningarna?

Tabell 37. Hur ägs och drivs de anläggningar som Din förening disponerar idag och hur tycker Du att de anläggningar som Din förening disponerar skall ägas och drivas? Procentuell andel av föreningarna. (Inom parentes motsvarande siffror 1993 med **röd text. Frågorna ställdes inte 1980)**

	<u>Nuläge</u>	<u>Åsikt om hur det bör vara</u>	
Kommunen äger och driver anläggningen	39	49	(49)
Kommunen äger men föreningen driver anläggningen	11	18	(20)
Föreningen äger men kommunen driver anläggningen	1	4	(6)
Föreningen äger och driver anläggningen	31	23	(25)
Annat (föreningen hyr anläggning)	18	7	(--)
(n)	(199)	(199)	

Det vanligaste är att kommunen äger och driver anläggningen; undantagen är ridbanor, golfbanor, tennisbanor och skjutbanor där anläggningen oftast är föreningsägd!

Tabell 37 visar att i 39 procent av föreningarna anser man att kommunen skall äga och driva anläggningen medan 31 procent anser att föreningen skall äga och driva anläggningen!

Jämförelser mellan 2004 och 1993

Endast marginella förändringar har ägt rum mellan 1993 och 2004.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

I föreningar belägna på landsbygden är det en vanligare åsikt än i tätortsföreningar att föreningen skall äga och driva anläggningen medan föreningar i tätorter oftare än övriga föreningar anser att kommunen skall äga och driva anläggningen. Likaså anser föreningar med fotboll som huvudidrott oftare än andra föreningar att föreningen själv skall äga och driva anläggningen. Inga nämnvärda skillnader i övrigt.

Några kommentarer på denna fråga

"Vi äger vår anläggning men finns på kommunal mark. Vi tycker att vi själva skall äga och driva anläggningen, men bidraget från kommunen är på tok för lågt."

"Vi har inte möjlighet att driva en anläggning då vi är en liten förening".

"En klubbägd anläggning är ekonomiskt orealistiskt!"

"Om föreningen får bidrag till service och underhåll kan föreningen driva och äga anläggningen."

”Svårt att hitta ideell arbetskraft vilket är en förutsättning om föreningen skall driva anläggningen”.

Tillgång och behov av klubblokal och kansli

Tabell 38. Disponerar eller hyr föreningen egen klubblokal respektive eget kansli? Procentuell andel av föreningarna. (Inom parantes motsvarande siffror 1993 med **röd text och 1980 med **blå** text)**

	<u>Egen klubblokal</u>	<u>Eget kansli</u>
Ja	47 (52 , 59)	30 (32 , 37)
Nej	53 (48 , 41)	70 (68 , 63)
Summa	100	100
(n)	(255)	(255)

Totalt 47 procent av föreningarna har tillgång till egen klubblokal (med eller utan kansli). Vidare har totalt 30 procent eget kansli (med eller utan klubblokal).

Jämförelser mellan 2004, 1993 och 1980

Endast marginella förändringar har ägt rum mellan 1993 och 2004 medan förändringen mellan 1980 och 2004 är något större. År 1980 hade 59 procent av föreningarna egen klubblokal och 37 procent eget kansli. Motsvarande andelar 2004 var 47 respektive 30 procent.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Endast marginella skillnader mellan olika undergrupper kan konstateras.

Tabell 39. Hur motsvarar befintlig klubblokal och kansli föreningens behov? Procentuell andel av föreningarna. (Inom parantes motsvarande siffror 1993 med **röd text. Frågorna ställdes inte 1980)**

	<u>Klubblokal</u>	<u>Kansli</u>
Bra	49 (47)	45 (50)
"Det går"	42 (28)	46 (24)
Dåligt	10 (25)	10 (26)
Summa	100	100
(n)	(202)	(202)

Tabell 39 visar att i 10 procent av föreningarna anser man att såväl klubblokal som kansli ”dåligt” motsvarar föreningens behov. I övrigt anser man att ”det går” eller att situationen är bra.

Jämförelser mellan 2004 och 1993

Det verkar ha skett en klar förändring i positiv riktning. År 2004 svarade 10 procent att klubblokal och kansli ”dåligt” motsvarar föreningens behov medan motsvarande siffra 1993 var ca 25 procent.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Endast marginella skillnader mellan olika undergrupper kan konstateras.

5. FÖRENINGENS EKONOMI

Inkomstposter i senaste bokslut

Tabell 40. Vilka inkomstposter har föreningarna i senaste bokslutet? Procentuell andel av föreningarna 2004 och 1993. Frågan ställdes inte 1980.

	<u>2004</u>	<u>1993</u>
Medlemsavgifter	95	97
Kommunalt lokalt aktivitetsstöd	70	81
Statligt lokalt aktivitetsstöd	63	79
Reklamintäkter/ sponsring	52	53
Annat kommunalt bidrag	49	0
Utförda tjänster/ Frivilligt arbete	48	38
Intäkter av bingolotto	46	0
Intäkter av lotteri	39	67
Intäkter av publik	22	29
Intäkter av bingo	14	20
(n)	(200)	

Vi konstaterar att den vanligaste inkomstposten är medlemsavgifter som 95 procent av föreningarna har. Vi noterar vidare att ett antal föreningar saknar statligt lokalt aktivitetsstöd (30 procent) och lokalt kommunalt aktivitetsstöd (37 procent). Drygt hälften (52 procent) av föreningarna har reklamintäkter/sponsring och nästan lika stor andel (46 procent) har intäkter av bingolotto. Publikintäkter är numera en liten inkomstpost. Intäkter av utförda tjänster/frivilligt arbete är en post som för många föreningar inte tas med i bokslutet och som man inte har några siffror på.

Jämförelser mellan 2004 och 1993

Andelen föreningar som har lokalt kommunalt respektive statligt aktivitetsstöd har klart minskat sedan 1993. Det har även skett en markant minskning av föreningar med lotteriintäkter. Även publikintäkter minskar medan intäkter från reklam och sponsring är oförändrade mellan 1980 och 1993. Vi noterar också att bingointäkter är en inkomstpost som inte existerade 1993

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Vanligast med bingointäkter och minst vanligt med reklamintäkter/sponsring är det bland föreningar i tätorter liksom i föreningar med fotboll som huvudidrott. I övrigt är det inga nämnvärda skillnader mellan olika undergrupper.

Omsättning i länets föreningar

Enligt svaren på föreningsenkäten har genomsnittsföreningen i Västerbotten en totalomslutning (totala inkomster) på 663 522 kronor per år. Om denna siffra är riktig skulle idrottsföreningarna i Västerbotten, enligt en försiktig skattning, totalt ha en omsättning på ca **517 miljoner kronor** jämfört med ca 468 miljoner kronor 1993.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

Högst totalomslutning (totala inkomster) i genomsnitt har föreningar med fotboll som huvudidrott (1 734 000 kronor), föreningar i Skellefteå (1 000 000 kronor), föreningar i Umeå (960 000 kronor) och föreningar i tätorter (832.000 kronor). Minsta totalomslutningen (lägre än genomsnittsföreningen) har icke LOK-stödsföreningar (190 000 kronor), landsbygdsföreningar (224 000 kronor), föreningar med innebandy som huvudidrott (297 000 kronor) och ensektionsföreningar (554 000 kronor).

Bedömning av den egna föreningens ekonomi

Tabell 41. Hur bedömer man att föreningens ekonomi har förändrats under den senaste 5-årsperioden och hur bedömer man att föreningens ekonomi kommer att förändras under närmaste 5-årsperioden? Procentuell andel av föreningarna. (Inom parantes motsvarande siffror 1993 med **röd text och 1980 med **blå** text.)**

	Senaste femårsperioden	Kommande femårsperiod
I stort sett oförändrad	41 (41, 40)	44 (37, 42)
Förbättrats	34 (36, 45)	24 (26, 29)
Försämrats	25 (23, 15)	31 (38, 29)
(n)	(199)	(197)

Tabell 41 visar att i 25 procent av föreningarna 2004 anser man att ekonomin försämrats de senaste fem åren och 31 procent anser man att ekonomin kommer att försämras de kommande fem åren.

Jämförelser mellan 2004 och 1993 och 1980

På denna fråga är det inga större skillnader mellan de tre undersökningstillfällena.

Jämförelser mellan olika undergrupper av föreningar

I landsbygdsföreningar anser man mycket oftare (49 %) än i övriga föreningar att föreningens ekonomi försämrats under senaste femårsperioden. När det gäller kommande femårsperiod är föreningar med innebandy som huvudidrott mest pessimistiska, 42 % tror på försämrad ekonomi. I övrigt kan inga nämnvärda skillnader konstateras mellan olika undergrupper av föreningar.

Avslutningsvis några kommentarer till ekonomifrågorna i enkätformuläret:

”Vi upplever en viss orättvisa med föreningar som har avlönad personal jämfört med t ex vår förening som skall sköta allt själva på vår fritid. Det kommer inte att fungera långsiktigt men jag vet inte hur vi skall lösa det på ett funktionellt sätt. Allt svårare att få folk att jobba ideellt.”

”Idrott är mycket viktig för barn och ungdomars hälsa och fostran. Viktigt att vi får in pengar för detta i fortsättningen.”

”Största intäktsposten är Bingolotto och det är väl inte otroligt att det minskar ytterligare eller till och med försvinner helt.”

”Det kan inte accepteras att ekonomin försämras. Det är verksamheten som måste anpassas till ekonomin, eller att hitta finansieringsformer som kompenserar de merkostnader som ständigt kommer.”

”Att satsa på ungdomar tycker vi är mycket viktigt. Resurser däremot för små föreningar är nästintill obefintliga.”

”Hårdare konkurrens då det gäller traditionella inkomstmöjligheter (lotterier, bingo, bingolotto etc.)”

”Allt svårare att hitta uppdrag för frivilligt arbete och minskade möjligheter att få sponsorstöd.”

”Vi försöker hitta nya inkomstmöjligheter med samtidigt får inte det samhälleliga stödet urholkas om vi skall ha samma omfattning på verksamheten som hittills!”

”Idrotten ger våra ungdomar social gemenskap och meningsfull fritid.. Det är därför i högsta grad försvarbart med ännu större samhälleliga satsningar på idrott och motion.”

6. SAMMANFATTNING

Västerbottens Idrottsförbunds Kommitté för Idrottspolitiskt arbete (KIA) genomförde under 2004 en enkätundersökning i 233 slumpmässigt utvalda föreningar i Västerbottens län. (Idrott 2004). Eftersom bortfallet i undersökningen är litet (12.9 procent), och en noggrann bortfallsanalys gjorts, kan svaren på frågorna i stort sägas gälla för Västerbotten 778 idrottsföreningar!

Frågor har ställts om nuläge och framtidsperspektiv vad gäller bl a medlemmar, ledare, verksamhet, anläggningar och ekonomi. Många jämförelser har kunnat göras med Västerbottens Idrottsförbunds föreningsundersökningar i länet år 1980 och 1993 samt också vissa jämförelser med Riksidrottsförbundets studier ”Idrottens föreningar” från 2004 och ”Idrotts-Sverige 2002. Här redovisas några intressanta undersökningsresultat.

Medlemmar

Enligt enkäten 2004 är ca 44 procent av alla Västerbottningar medlemmar i någon av länets 778 idrottsföreningar. Motsvarande andel i hela riket skulle enligt vår tolkning av statistik från RF 2005 vara 37 procent. Minst 112 000 västerbottningar (ca 45 000 kvinnor) är medlemmar i minst en idrottsförening. Det innebär att 40 procent av de betalande medlemmarna är kvinnor (samma andel som i Sverige totalt) jämfört med ca 30 procent i föreningsundersökningarna 1980 och 1993. Flest utövare är det i fotboll. 19 procent av föreningarna har flest utövare i fotboll, 9 procent i innebandy, 6 procent i friidrott, 5 procent i skidor och 5 procent har flest utövare i sportskytte.

Ledare

En rimlig bedömning utifrån föreningsenkäten 2004 är att det finns ca 21 000 ledare i länet, dvs. ca 8 procent av befolkningen. Minst antal ledare i genomsnitt har ensektionsföreningar (6 män och 2 kvinnor) och föreningar på landsbygden (7 män och 4 kvinnor). Flest ledare i genomsnitt har föreningar med fotboll som huvudidrott (42 män och 15 kvinnor) samt föreningar i Umeå (29 män och 13 kvinnor).

Andelen kvinnliga idrottsledare i länet verkar ha ökat sedan 1980- och 1990-talet. Enligt undersökningen 1980 var 24 procent av ledarna kvinnor, 1993 var 30 procent och 2004 38 procent kvinnor. I hela riket är andelen kvinnliga ledare betydligt lägre (30 procent).

Drygt 93 procent av ledare i undersökningen 2004 (ca 19 500 ledare) arbetar idéellt. De är varken regelbundet avlönade eller har någon form av arvodering för sitt ledararbete. Regelbundet avlönade ledare är i första hand tränare och kanslipersonal. Andelen ideella ledare i länet verkar ha sjunkit något jämfört med 1993 då siffran var 97 procent. Gör man tankeexperimentet att de ideella idrottsledarna fick betalt motsvarande en fritidsledarlön skulle det enbart i Västerbotten kosta samhälle ca 450 miljoner kronor per år. I hela Sverige är motsvarande siffra cirka 15 miljarder kronor. Enligt samma källa lägger de ideella idrottsledarna i Sverige varje år ned 140 miljoner timmar på sitt ledarskap. Om vi översätter denna siffra till Västerbotten skulle det innebära att Västerbottens idrottsledare lägger ned 470 000 timmar varje år. Idrottsrörelsen bygger således fortfarande i allra högsta grad på frivilliga ledarinsatser!

Behov av ledarutbildning

Det upplevda behovet av ledarutbildning är stort och har ökat markant under senare år! Ca 70 procent av föreningarna har behov av ökad ledarutbildning. Motsvarande siffror 1993 och 1980

var 59 respektive 14 procent!! Det är framför allt på tränarsidan som behovet av ledarutbildning är stort men även av ledare som har styrelseuppdrag och av tävlingsfunktionärer.

Motionsverksamhet

I ca 60 procent av föreningarna har det under senaste verksamhetsåret bedrivits motionsverksamhet dvs. aktiviteter utan tävlings- eller matchinriktning som saknar jämförande inslag med tidtagning och mätresultat. I 27 procent av föreningarna bedrivs motionsverksamhet i stor utsträckning, vilket är en lägre andel än 1993 då motsvarande siffra var 40 procent. Framför allt är det inom skidor, innebandy, fotboll respektive gymnastik som det bedrivs motionsverksamhet. Motionsverksamhet är också mest förekommande i landsbygdsföreningar.

Icke idrottslig verksamhet

Det har blivit betydligt vanligare med verksamheter som inte direkt har med idrottslig verksamhet att göra. 1993 var det 34 procent av föreningarna som bedrev sådan verksamhet jämfört med 50 procent 2004. Vanligast är att man har fester (30 procent av föreningarna), studiecirklar (22 procent) och utflykter för föreningens medlemmar (21 procent). På denna fråga framgår inga nämnvärda skillnader mellan olika undergrupper av föreningar.

Policy för föreningens verksamhet

I vissa föreningar har man upprättat en policy (riktlinjer) för följande verksamheter: ungdomsidrott (39 procent av föreningarna), barnidrott (35 procent), alkohol (30 procent) tobak (24 procent), jämlikhet (20 procent) och trafiksäkerhet (19 procent av föreningarna). Med ungdomsidrott menas idrott för tonåringar upp till och med 20 år och barnidrott innebär idrott till och med 12 års ålder.

Anläggningar

Behovet av ytterligare inomhusanläggningar är större än behovet av ytterligare utomhusanläggningar. I 16 procent av föreningarna har man otillräckligt med anläggningar utomhus medan motsvarande siffra inomhus är 26 procent. Inomhus är det främst bollhallar som efterfrågas och utomhus utomhusplaner med gräsunderlag.

I 40 procent av föreningarna anser man att kommunen skall äga och driva anläggningen (vanligast bland föreningar på landbygden) medan 30 procent anser att föreningen skall äga och driva anläggningen (vanligast i tätorter)! I 11 procent av föreningarna anser man att kommunen skall äga och föreningen driva anläggningen men många menar att bidraget från kommunen är alldeles för lågt. Åsikten att föreningen skall äga men kommunen driva anläggningen är mycket ovanlig (ca 1 procent). En vanlig åsikt är att det är bättre att föreningen engagerar sig i medlemmar och verksamhet än att äga och driva anläggningar! I andra föreningar menar man att i rådande samhällsekonomi måste föreningarna försöka hjälpa till med driften av anläggningarna.

Ekonomi

Genomsnittsföreningen i Västerbotten 2004 har en totalomslutning (totala inkomster) på 663 522 kronor per år. Om denna siffra är riktig skulle idrottsföreningarna i Västerbotten, enligt en försiktig skattning, totalt ha en omsättning på ca **517 miljoner kronor** jämfört med ca 468 miljoner kronor 1993.

I tre fjärdedelar (75 procent) av länets idrottsföreningar 2004 anser man att föreningens ekonomi inte kommer att förbättras under den närmaste femårsperioden! Drygt 30 procent tror

på en försämring. Det är ungefär samma andelar som 1993. Anledningen upplevs vara hårdare konkurrens då det gäller traditionella inkomstmöjligheter (lotterier, bingo, bingolotto etc.) allt svårare att hitta uppdrag för frivilligt arbete och minskade möjligheter att få sponsorstöd.

I föreningarna är enigheten stor om att man skall hitta nya inkomstmöjligheter med samtidigt får inte det samhälleliga stödet urholkas om idrotten skall kunna bedrivas i minst samma omfattning som hittills! Många betonar i detta sammanhang att idrotten ger fysisk aktivitet, hälsa, social gemenskap, meningsfull fritid och livskvalitet. Det är därför i högsta grad försvarbart med ännu större samhälleliga satsningar på idrott och motion.

Genomsnittsföreningen

Ett försök att beskriva genomsnittsföreningen (den ”typiska” föreningen) i Västerbotten:

Verksamhet

- föreningen är belägen i tätort eller stad (fler än 500 invånare)
- LOK-stödsförening
- har fotboll eller innebandy som huvudidrott
- bedriver mellan två och tre idrotter och så har det varit under den senaste femårsperioden och ingen förändring förväntas under kommande femårsperiod
- bedriver motionsverksamhet i liten omfattning eller inte alls
- har 357 betalande medlemmar (214 manliga och 143 kvinnliga) jämfört med 264 medlemmar i genomsnitt 1993
- genomsnittsföreningen i Västerbotten har betydligt fler medlemmar än genomsnittsföreningen i hela riket, 357 jämfört med 271 medlemmar
- 40 procent av föreningens medlemmar är kvinnor
- föreningen bedömer att antalet kvinnliga medlemmar i stort sett kommer att vara oförändrat under kommande femårsperiod
- föreningen har inte upprättat någon policy för vare sig ungdoms- eller barnidrott, alkohol, tobak, jämlikhet eller trafiksäkerhet

Ledare

- föreningen har 27 ledare (17 manliga och 10 kvinnliga)
- föreningen har 25 idéella ledare och två ledare som är arvoderade eller avlönade
- har stort behov av förstärkningar på ledarsidan och framför allt av tränare/instruktörer
- har stort behov av ledarutbildning främst av tränare/instruktörer och ungdomsledare
- föreningen bedömer att det varit svårt att få ledare under senaste femårsperioden och bedömer det lika svårt under de kommande fem åren

Anläggningar

- föreningen använder både utomhus- och inomhusanläggningar
- inomhus använder föreningen gymnastiksal och/eller bollhall
- utomhus använder föreningen gräsplan och/eller grusplan
- föreningen bedömer att man har tillräckligt med anläggningar eller att ”det går”
- kommunen äger och driver föreningens anläggning/ar
- föreningen disponerar eller hyr egen klubblokal och kansli och det motsvarar föreningens behov

Ekonomi

- föreningen har inkomster av medlemsavgifter, kommunalt och statligt aktivitetsstöd samt reklamintäkter/sponsring
- föreningen har en totalomsättning på ca 660 000 kronor
- föreningen bedömer att ekonomin inte har förbättrats de senaste fem åren och tror inte heller på en förbättring de kommande fem åren

Slutord

- De allra intressantaste resultaten i denna undersökning kan sammanfattas i följande punkter:
- 44 procent av länets invånare (112 000 personer) är medlemmar i minst en idrottsförening, vilket är ungefär samma andel som 1993. Andelen är något högre än i hela riket.
  - av medlemmarna är 40 procent kvinnor (45 000 personer), en ökning med 10 procent sedan 1993. Andelen är lika stor som i hela riket 2003.
  - 27 procent av föreningarna bedriver motionsverksamhet i stor utsträckning, vilket är en lägre andel än 1993 då motsvarande siffra var 40 procent.
  - 93 procent av länets idrottsledare är idéellt arbetande utan lön eller arvodering
  - dessa idrottsledare lägger varje år ned ca 470 000 timmar på sin idrott
  - deras arbete motsvarar ca 450 miljoner kronor om det översätts till en fritidsledarlön
  - totalt 21 000 idrottsledare är verksamma i länet, dvs. 8 procent av befolkningen
  - av dessa 21 000 ledare är 38 procent kvinnor, en ökning med 8 procent sedan 1993
  - högre andel kvinnor är idrottsledare i Västerbotten jämfört med hela riket, 38 procent jämfört med 30 procent
  - behovet av ledarutbildning är mycket stort och har ökat över tid (främst tränare/instruktörer och ungdomsledare)
  - 70 procent av länets föreningar har behov av ökad ledarutbildning jämfört med 59 procent 1993
  - Västerbottens idrottsföreningar har en omsättning på ca 517 miljoner kronor jämfört med 468 miljoner kronor 1993
  - 75 procent av föreningarna tror inte på en förbättrad ekonomi de närmaste fem åren, 30 procent tror på en försämring

Referenser

Idrotten i siffror (2005), Riksidrottsförbundet, Stockholm

Idrottens föreningar (2005), En studie om idrottsföreningars situation, FOU-rapport 2005:3 Riksidrottsförbundet, Stockholm

Idrotts-Sverige (2002), en presentation av Riksidrottsförbundet, Riksidrottsförbundet, Stockholm

Kvinnor och män inom idrotten (2005), Statistik från Riksidrottsförbundet, FOU-rapport 2005:2, Riksidrottsförbundet, Stockholm

Söderlind, Ivar (1994), *Idrott 90 i Västerbotten – föreningsundersökningen*, Nuläge och framtidsperspektiv vad gäller ledare, verksamhet och ekonomi i länets 757 idrottsföreningar, Västerbottens Idrottsförbund, Umeå

Söderlind, Ivar & Johansson, Leif (1981), *Idrott 80 i Västerbotten*, Förslag till handlingsprogram för idrott och motion under 80-talet, Västerbottens Idrottsförbund, Umeå